

1. Varför har ni tagit fram den här rapporten?

Sverige rör sig i en riktning av alltmer ojämlikhet. De rika blir allt rikare medan vanligt folk i arbetaryrken får det allt tuffare rent ekonomiskt. Inkomstklyftorna i Sverige har ökat kraftigt sedan 1990-talet, främst kapitalinkomsterna samtidigt som låginkomsttagare har drabbats av de urholkade trygghetssystemen. Svensk välfärd är underfinansierad, framför allt i förhållande till de ökade behoven, ambitionerna och förväntningarna på standardökning. Ambitionen med denna rapport är därför även att bidra till färre undantag, ökad likformighet och mer rättvisa regler.

2. Vilka är de största problemen med den skattepolitik vi har idag?

Dagens skattesystem bidrar till att öka klyftorna och räcker inte till för att finansiera välfärden. Det är dessutom fullt av avdragsmöjligheter och undantag som ofta gynnar resursstarka grupper samt bäddar för skatteplanering. Det är både ohållbart och orättvist.

3. Vilka ideologiska ståndpunkter utgår rapporten ifrån?

Skattepolitiken är ett djupt ideologiskt område som har avgörande betydelse för jämlikhet, rättvisa och hållbarhet. Utgångspunkten för oss är att jämlikhet kan uppnås när skatt ska tas ut efter bärkraft och välfärd fördelas utifrån behov.

Skatter fyller flera viktiga funktioner:

- Säkra välfärdens långsiktiga finansiering.
- Stimulera hållbar tillväxt och full sysselsättning genom att finansiera investeringar, utbildning och arbetsmarknadspolitik.
- Skapa en direkt omfördelning – från kapital, företag och höga inkomster till låg- och medelinkomsttagare via transfereringarna.

4. Ser ni inte en risk med att skattemoralen minskar i takt med att skatterna ökar?

Tvärtom finns det en risk att viljan att betala skatt minskar om människor inte anser att skattesystemet är rättvist eller att man inte får den välfärd eller den trygghet man behöver.

5. Arvsskatten – är inte det ett klassiskt exempel på dubbelbeskattning?

40 procent av Sveriges totala förmögenheter är ärvda. Ungefär hälften av alla miljardärer i Sverige är arvingar. Stora inkomstskillnader i vårt land återföds och går i arv och det befäster en över- och underordning i samhället som strider mot en progressiv syn på rättvisa. Det gör frågan om arv ideologisk. Samtidigt har arv en stor betydelse för många låg- och medelinkomsttagare. Därför bör mindre arv undantas från beskattningen med ett högt grundavdrag om exempelvis 400 000 kronor. Arvsskatten mellan makar bör inte återinföras.

6. Kommer inte markskatten att drabba pensionärer utan förmögenheter på samma sätt som fastighetsskatten gjorde?

Förslaget innebär att en regel som begränsar markskatten i förhållande till inkomsten, liknande den begränsningsregel som idag gäller för pensionärer, införs för alla hushåll. Det innebär att skatten på permanentbostaden begränsas. Det vore också lämpligt att se över möjligheten att skatten ska betalas in månadsvis för att underlätta för hushållen att få en jämn spridning på utgifterna över året.

7. Varför skall just människor som gillar att segla bestraffas genom er lyxbåtskatt?

I Sverige betalar vi fordonsskatt på bilar. Då tycker vi att det kan vara rimligt att man också betalar en skatt på de allra dyraste båtarna och förslaget är att sätta gränsen vid båtar värda över två miljoner kronor.

8. Ni vill avskaffa rot- och rutavdrag. Det drabbar kvinnors företagande och det drabbar också kanske främst kvinnor som kunnat få hjälp med livspusslet.

Dessutom gör det vita jobb svarta. Hur tänker ni här?

Rot- och ruttjänster har framför allt gynnat höginkomsttagare och skatteintäkterna har inte ökat från vare sig köpare eller säljare av tjänsterna. Rotavdraget stärker den skattemässiga klyftan mellan olika boendeformer då det bara får användas till ägt boende. År 2019 var utbetalt belopp för rotavdrag 9,9 miljarder.

2019 var utbetalt belopp för rutavdrag 5,7 miljarder kronor. År 2017 gick 40 procent av det totala rutbeloppet till den tiondel av befolkningen som har de högsta inkomsterna. Det vi ser är att mycket av arbetet utförs av arbetskraftsinvandrare för att pressa villkoren. Det är inte rimligt att våra skattepengar skall gå till poolrengöring, kemtvätt eller möbelmontering för att höginkomsttagare skall få livspusslet att gå ihop.

9. Vilka är det som gynnas mest av era förslag?

Det är framför allt låg- och medelinkomsttagare som gynnas när vi sår finansieringen av välfärden i framtiden. Det vi ser är att höginkomsttagare och kapitalägare kan och behöver bidra mer till det gemensamma; till en bättre välfärd, till ökad trygghet och till en mer jämlik skola. I den mån skattehöjningar även riktas till låg- och medelinkomsttagare, bör grundprincipen vara att detta ska kompenseras via ökade utgifter (exempelvis barnbidrag). Men framför allt gynnas dessa grupper av en stärkt välfärd.

10. Vad menar ni med en feministisk skattepolitik?

Dagens skattesystem är inte jämställt. Män är överrepresenterade i alla de grupper som gynnas av dagens orättvisa skattesystem; regler kring inkomstomvandling i fåmansbolag, av den relativt låga egendoms- och kapitalbeskattningen och av de sänkta inkomstskatterna för höginkomsttagare. Därför innebär inte våra förslag bara en mer rättvis, hållbar och bättre fungerande skattepolitik, utan även en feministisk sådan.

11. Ni föreslår bland annat en rättviseskatt. Vad innebär det?

Det handlar egentligen om en ny, permanent värnskatt, på riktigt höga inkomster.

Nedan följer en kort sammanfattning av rapporten. Det är framför allt sex områden med tillhörande förslag:

- 1. Skatt på arbetsinkomster.** En rad olika skattereduktioner och avdrag har gjort skattesystemet svåröverskådligt och orättvist. Påståenden att höjda inkomstskatter (marginalskatter) leder till minskat arbetsutbud är överdrivet. Det är framför allt andra faktorer som påverkar hur mycket en person arbetar – i den mån hen över huvud taget kan påverka sin arbetstid. Slopandet av värnskatten kommer därför inte

vara självfinansierad. Däremot ökar den typen av skattesänkningar klyftorna i samhället.

Rut- och rotavdragen har framför allt gynnat höginkomsttagare, samtidigt som sysselsättningseffekterna är tveksamma. Skatteintäkterna har inte ökat från vare sig rutarbetstagare eller rutköpare. Istället för att minska arbetslösheten i Sverige har många av dessa subventionerade jobb utförts av arbetskraftsinvandrare. Det är orimligt att ge permanent branschstöd till just byggsektorn. Rotavdraget gynnar husägare framför den som bor i hyresrätt.

Förslag:

- **Förvärsavdrag för vanligt folk.** Ersätt jobbskatteavdraget med en ny statlig skattereduktion lika för alla former av förvärsinkomster. Men en sådan skattereduktion bör av fördelningsskäl inte omfatta höga inkomster.
- **Slopa de orättvisa rut- och rotavdragen.**
- **Ny rättviseskatt.** Inför en ny, permanent, form av värnskatt på mycket höga inkomster.

- 2. Kommunalskatter.** Kommunerna saknar tillräcklig skattebas för att finansiera det utökade ansvar och den ökande förväntan om ökad standard inom välfärden. Under lång tid har detta istället finansierats genom besparingar i andra kommunala verksamheter, utökade statsbidrag och höjda kommunalskatter. Statsbidragen som utgör en garant mot höjda kommunalskatter höjs dock inte automatiskt vid löpande kostnadsökningar. Ett allvarligt problem är att olika kommuner har olika demografiska och strukturella förutsättningar för både skattebas och kostnader – och kan därmed inte erbjuda kommuninvånarna en likvärdig välfärd. Det kommunala utjämningsystemet är tänkt att kompensera för skilda strukturella förutsättningar. Systemet lyckas dock inte jämna ut alla skillnader, är svåröversiktligt och underfinansierat.

Förslag:

- a. **Breddad skattebas för kommunerna.** Borttagandet av det förhöjda grundavdraget för pensionärer tillfaller kommunerna. De generella statsbidragen minskas i motsvarande mån.
 - b. **Statsbidragen omvandlas till generella och höjs löpande (indexeras) efter behovsökningar** (både demografi, prisindex och standardhöjning).
 - c. **Inkomstutjämnningen omformas** så att kommunalskatten blir jämnare mellan olika landsändar.
- 3. Egendoms- och kapitalskatter.** De svenska kapital- och egendomsskatterna har minskat kraftigt sedan 1990-talet. Samtidigt har förmögenhetskvoten mer än fördubblats och de kraftigt ökande kapitalinkomsterna har starkt bidragit till de ökade klyftorna. Ändå har egendomsbeskattningen minskat med en tredjedel sedan 1997, och är idag bland de lägsta i OECD och EU. Tanken med 1990 års skattereform – att alla kapitalinkomster skulle beskattas lika – har idag frångåtts.

Dagens fastighetsbeskattning (fastighetsavgiften) slår mycket orättvist, och gynnar husägare i höginkomsttagarkommuner som Täby och Danderyd, men missgynnar kommuner i stora delar av övriga Sverige.

Dagens forskning pekar på att det är rimligt att beskatta kapital. Risken för att kapitalägare skulle lämna Sverige om kapitalbeskattningen skulle höjas här är inte lika stor som tidigare, på grund av ökad koordinering av kapitalskatter och informationsutbyte mellan stater.

Förslag:

- a. **Höjd och enhetlig kapitalinkomstskatt.** Slopa alla särregler, inför en enhetlig kapitalinkomstskatt på 35 procent och behåll ränteavdragen.
 - b. **En markskatt för småhus och bostadsrätter.** Ersätt den kommunala fastighetsavgiften med en ny och mer rättvis schablonintäkt, som enbart baseras på markvärdet.
 - c. **Normalinkomsttagarskydd.** Bredda begränsningsregeln, så att skatten på permanentbostaden kan begränsas i förhållande till inkomsten.
 - d. **Lyxhusskatt och lyxbåtskatt.** En särskild egendomsskatt på stora och dyra hus samt stora lyxbåtar kan övervägas. Utöver den redan föreslagna markskatten ovan är det rimligt av både fiskala och omfördelningsskäl att dyra bostadsbyggnaders värde beskattas (både småhus och bostadsrätter). Av framför allt omfördelningsskäl kan även de dyraste lyxbåtarna i Sverige beskattas.
- 4. Arvsskatt.** Värdet av arv och gåvor i Sverige har fördubblats sedan 1990-talet, och uppgick 2016 till 370 miljarder kronor. Den rikaste andelen av befolkningen är de som ärver mest. Hälften av alla miljardärer i Sverige har ärvt sina förmögenheter, och 40 procent av Sveriges totala förmögenheter är ärvda. Att omfattande förmögenheter går i arv generation efter generation innebär en koncentration av ekonomiska makt, ökade klyftor och en befäst över- och underordning som är djupt problematiskt utifrån ett jämlikhets-, rättvis- och demokratiperspektiv.

Arvs- och gåvoskatten som fanns fram till 2004 var omfördelningsskatt mellan rika och fattiga. Sverige hör idag till en liten minoritet EU- och OECD-länder som inte har en arvs- och gåvoskatt.

Förslag:

- i. **En ny arvs- och gåvoskatt för större förmögenheter** införs med en proportionell skatt på mellan 10 och 20 procent.
 - b. **Skydd för normala arv.** Ett högt grundavdrag (på exempelvis 400 000 kr för arv och 50 000 kronor över en treårsperiod för gåvor) gör att små och medelstora arv eller gåvor inte beskattas.
- 5. Företagsägares förmånliga skatteregler och omfattande skatteplanering.** De så kallade 3:12-reglerna ger arbetande ägare i fåmansbolag betydligt lägre skatt på sin inkomst än vad vanliga löntagare betalar. Detta sker genom en inkomstomvandling, där företagarna tar ut mer i lägre beskattad utdelning än i högre beskattad lön. En stor del av dessa inkomster går till den rikaste tiondelen av befolkningen, och 80 procent av de arbetande företagsägarna är män.

Förslag:

- a. **Stoppa de generösa reglerna som bäddar för förmånlig skatteplanering.** Skärp 3:12-reglerna genom att begränsa utdelningsutrymmet. Låt utdelningen beskattas med samma skattenivå som kapitalinkomster generellt: 35 procent.

b. Utred ett slopande av det duala skattesystemet. Ett alternativ till att strama åt reglerna för inkomstomvandling är att helt överge den nuvarande uppdelningen i skattesystemet mellan arbete och kapital – och istället beskatta alla typer av inkomster lika. Detta behöver dock utredas ytterligare.

6. Klimatväxling. Höjda klimat- och miljöskatter är viktiga för att klara av klimatomställningen. Men detta behöver genomföras på ett så rättvist sätt som möjligt, så att inte låg- och medelinkomsttagare drabbas orimligt hårt. Grön skatteväxling är problematisk, då den bygger på en permanent skattesänkning på en stabil skattebas (arbete), och en skattehöjning på en skattebas som är tänkt att försvinna (klimatfarliga utsläpp). Klimatskatterna behöver koncentreras till transportsektorn och industrin, som tillsammans står för två tredjedelar av de svenska utsläppen.

Förslag:

a. **Rättvis klimatväxling.** Höjda koldioxidskatter behöver kombineras med ekonomiska incitament med god träffsäkerhet men bättre fördelningsprofil. I rapporten presenteras en modell för hur negativa ekonomiska incitament för framför allt höginkomsttagare i storstäder (oftast män) ska finansiera positiva ekonomiska incitament för låg- och medelinkomsttagare utanför storstäderna (oftare kvinnor). Men klimatnyttan blir dubbel: färre klimatförstörande och fler klimatsmarta lösningar och beteenden.